

Høring:

Forslag til utvidelse av Blåberget naturreservat/Geavstoaiivi luonddumeahcci i Bardu kommune i Troms. Frivillig skogvern

Foto: Tom Hellig Hofton.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni
Tromssan ja Finmarkun maaherra*

April 2019

Innhold

- A. Bakgrunn
- B. Om verneplanarbeidet og frivillig vern
- C. Hjemmelsgrunnlag
- D. Saksgang
 - a. Meldingsfasen (oppstartmelding) 13.3.2019
 - b. Fylkesmannens kommentarer til de innkomne innspillene
 - c. Samiske interesser
- E. Verneplanens omfang
- F. Faktaark natur i utvidelsesområdet
- G. Skogbruksopplysninger
- H. Andre interesser
- I. Planstatus
- J. Verneforskrift
- K. Høringsforslaget (kart og tilføyelse i § 7 l) og n) i verneforskriften
- L. Saksgang etter høring

A. Bakgrunn

Fylkesmannen i Troms og Finnmark sender på høring forslag om grenseendring (utvidelse) av Blåberget naturreservat/Geavstoaiivi luonddumeahcci i Bardu kommune. Bakgrunnen for utvidelsesforslaget er et tilbud fra en ny grunneier om frivillig vern av skog. Det er gjennomført naturfaglige registreringer i området som dokumenterer verdier som kvalifiserer for vern etter naturmangfoldloven. Se kapittel med nærmere beskrivelse av utvidelsesområdet. Forhandlinger om erstatningsoppgjør og avtale om pris på det tilbudte området vil bli sluttført parallelt med høringa.

B. Om verneplanarbeidet og frivillig vern

Meld. St. 14 (2015- 2016) Natur for livet, legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Under behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen sette mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet i landet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er «Evaluering av skogvernet i Norge», NINA rapport 54/2002 og «Naturfaglig evaluering av norske verneområder», NINA rapport 535/2020 og «Evaluering av norsk skogvern i 2016», NINA rapport 1352/2017. Ved frivillig skogvern gir grunneierne fylkesmennene tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer

C. Hjemmelsgrunnlag

Hjemmel for vernet som naturreservat ligger i § 37 naturmangfoldloven (NML). Som naturreservat kan vernes områder som a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, b) representerer en bestemt type natur, c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, d) utføre en spesiell geologisk forekomst eller e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven (NML) §§ 41-43 gjelder også ved frivillig vern av skog, jf. NML § 41 første ledd annet punktum. § 41 (saksbehandling), § 42 (kunngjøring av påtenkt verneforslag), § 43 (høring av forslag til verneforskrift) § 44 (iltak ved igangsatt saksbehandling).

D. Saksgang

Meldingsfasen (oppstartmelding) 13.3.2019

Det kom inn 9 innspill til oppstartmeldingen innen fristen 8.april 2019.

Følgende har gitt innspill

1. Vilhelm Kjelsvik. Kjelsvik ønsker å kunne bruke beitepusser for å holde kulturlandskap/beitelandskap åpent på 6.4 dekar innmark innenfor området. Han tenker å holde det åpent og brukt til beite. Området er tatt med i utvidelsen av naturreservatet for å gi god arrondering slik at et areal med rikmyr- og sumpskog kan innlemmes i området. Han ber om at det gis åpning i verneforskriften for bruk av beitepusser montert på traktor, på samme måte som det gis unntak til motorferdsel i forbindelse med transport av felt storvilt. (Hele uttalelsen foreligger lenger ned).
2. Språkrådet. Ingen merknader til videreføring av navnet Blåberget naturreservat på verneområdet.
3. Statnett. Ingen merknader. De har ikke anlegg som blir berørt av planene om utvidelse.
4. Riksantikvaren opplyser om at det er fylkeskommunen som er høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker og henviser til Troms fylkeskommune i saken
5. Norsk Bergindustri understreker viktigheten av at man undersøker områdets eventuelle geologiske forekomster i tillegg til flora og fauna slik det redegjøres for i notatet. De opplyser at det ikke ser ut til å være mineralske uttak innenfor det foreslåtte verneområdet, men Norsk Bergindustri anmoder om å undersøke berggrunnen før vernevedtak fattes for ikke å hemme framtidig næringsutvikling i eller i tilknytning til det foreslåtte verneområdet. Norsk Bergindustri er en bransjeforening for bedrifter som leter etter, utvinner, forvalter eller foredler mineralske ressurser i Norge, eller bedrifter som på annet vis har særlig tilknytning til bergindustrien. Foreningen henviser til gode kartløsninger fra Norges Geologiske Undersøkelse og Direktoratet for mineralforvaltning der forekomster og eventuelle uttak er synlige. Fylkesmannen bes om å ta høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.
6. Troms fylkeskommune har ingen merknader til oppstartmeldingen og ser det som positivt at mangler ved skogvern nasjonalt og i fylkessammenheng imøtekommes med frivillig vern av det aktuelle området. De opplyser at et viktig friluftsområde går delvis inn i den aktuelle utvidelsen.
7. Karl-Oskar Fosshaug opplyser om at det foreslåtte området omfatter både dyrket mark og dyrkbar mark. Foreliggende forskrifter umuliggjør drift av dyrket mark, både hva gjelder motorisert ferdsel, gjødsling, rydding av kantsoner med mer. Forskriften umuliggjør også oppdyrking av dyrkbar mark. I begge disse tilfeller vil det i praksis være snakk om store arealomdisponeringer. Dersom dyrket mark og dyrkbar mark skal inngå i naturreservatet, vil det kreve omfattende endringer i forskriften slik at hensynene til framtidig drift av jordbruksarealene ivaretas.
8. Sametinget. De viser til sitt brev av 03.09.2018 og ber om lengre høringsfrist enn samiske interesser for øvrig.
9. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Brev 11.04.2019 – Ingen merknader.

Fylkesmannens kommentarer til de innkomne innspillene

Innspill fra Vilhelm Kjelsvik 20.3.2019

«Undertegnede er eier av Fagerheim 22/6 i Bardu og har tilbudt mesteparten av eiendommen, 255 dekar, til frivillig skogvern. Jeg går ikke tilbake på arealet eller grensene, men vil knytte noen betraktninger til hvordan jeg kom fram til avgrensingen slik den nå vises på kartet.

En viktig grunn til at jeg kjøpte eiendommen, var at det ga meg anledning til å medvirke til at det ble skogvern under Blåberget. En jordskiftesak som jeg ble trukket inn i forsinket behandlingen av min eiendom lenge, men jeg er svært tilfreds med at oppstart nå er annonsert.

I utgangspunktet ville jeg at dyrka mark skulle unntas vernet. Ifølge Nibio gårdskart ligger 6.4 dekar innmark lengst mot nordvest som et avlangt område mellom lia og et område med sumpskog og myr. Jeg ville gjerne at myr- og sumpskogområdet skulle tas med i vernet, men Allskogs representant.....som har hatt dialog med meg om verneområdet og avgrensingen, har sagt at grensene må legges slik at det blir et sammenhengende område. Det ville ikke være mulig å trekke dyrka mark spesifikt ut av verneområdet, men at området kunne brukes som beite selv om det ble liggende innenfor.

I forbindelse med konsesjonsbehandling av eiendommen har jeg forpliktet meg til å holde kulturlandskapet i hevd. Det er driveplikt på dyrka jord. Jeg vil ikke starte med beitedyr, men tenker å vedlikeholde størstedelen av totalarealet, 27,5 dekar, ved bruk av beitepusser, kanskje også litt slått og utleie av beitemark. En mindre del av arealet vil bli brukt til åker.

Beitepusser er montert på traktor og generelt er motorferdsel ikke tillatt i verneområdet, men det gjøres unntak for uttransportering av felt storvilt. Kan det også gjøres unntak for bruk av beitepusser på innmark innenfor verneområdet?»

Fylkesmannens kommentar til innspill fra Vilhelm Kjelsvik, 20.3.2019:

Grunneier opplyste at han diskuterte problemstillingen om Fulldyrka jord på 6,4 dekar i området med sin skogeierforening Allskog SA. Allskog opplyste at beite ville være tillatt etter at et vern har trådt i kraft. Fylkesmannen opplyste i oppstartmeldingen at det ikke er tenkt å endre på verneforskriften, at det bare var kartet som skulle endres med en utvidelse. I gjeldende verneforskrift er beiting tillatt (§ 4 punkt d). Paragraf 5 (regulering av ferdse) bestemmer at Motorferdsel er forbudt. I unntakene i § 6 (generelle unntak fra ferdsebestemmelsene) er det ikke nevnt noen tillatelse til bruk av beitepusser påmontert traktor for å holde beite åpent. I § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) er det nevnt åpning for å søke om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltsteiner og oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

Fylkesmannen var ikke klar over at det inngikk et areal på 6,4 dekar Fulldyrka jord i utgangspunktet. Dette arealet var ved de naturfaglige registreringene i 2005 beskrevet som tilgrodd og framsto som en bregneeng med den store bregnen strutseving og av bringebærkratt. Vi kjenner ikke til at dette stykket senere er skjøttet som jordbruksmark eller beite. Avtalen mellom grunneier og Staten var underskrevet pr 20.11.2018 med de gjeldende verneforskriftene vedtatt 4.12.2017. Vi har gjennom innspillet til Kjelsvik 20.3.2019 forstått at han føler seg bundet av at han ved konsesjonsbehandlingen ved kjøp av eiendommen har forpliktet seg til å holde kulturlandskapet i hevd. På den ene siden kan Kjelsvik være bundet av avtalen med Miljødirektoratet. På den andre siden er vi glad for at han har ønske om å innlemme rik sumpskog og rik myr ved utvidelse av reservatet. Disse viktige naturtypene kunne av arronderingsmessige årsaker ikke ha blitt innlemmet i det utvidete naturreservatet, dersom arealet av Fulldyrka jord skulle holdes utenfor verneområdet.

Den rike sumpskogen og rikmyr ligger nedenfor og sør for arealet med Fulldyrka jord. Fylkesmannen ønsker at disse naturtypene skal kunne inkluderes som nye naturtyper i naturreservatet, og vil derfor ta inn i høringen forslag til endring av verneforskriften med mulighet for skjøtsel av denne kulturmarka. Fylkesmannen foreslår at skjøtselen foretas gjennom søknad om unntak fra verneforskriften, en endring i § 7 (Tiltak som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til). Arealet på

6,4 dekar er forholdsvis lite sett i forhold til hele arealet på 255 dekar, og det vil etter vår vurdering ikke påvirke verneverdiene vesentlig om de kan skjøttes som et åpent kulturlandskap eller beitemark.

Fylkesmannens forslag til endring ved tilføyelse i verneforskriften § 7 som del av høringen:

§7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

l) Nødvendig motorferdsel knyttet til aktiviteter nevnt i § 7e, f, i, m og n.

n) Skjøtsel av et areal på 6.4 dekar som et åpent kulturlandskap med beite eller slått. Arealen er vist på vernekartet.

Innspill fra Karl-Oskar Fosshaug, 8.4.2019

«Viser til utsendt oppstartsmelding og forslag til utvidelse av Blåberget naturreservat. Der signaliseres det at Fylkesmannen ikke ser for seg andre endringer av forskriften enn hva gjelder naturreservatets grenser. Det foreslåtte området omfatter både dyrket mark og dyrkbar mark.

Foreliggende forskrifter umuliggjør drift av dyrket mark, både hva gjelder motorisert ferdsel, gjødsling, rydding av kantsoner m.m. Forskriften umuliggjør også oppdyrking av dyrkbar mark.

I begge disse tilfeller vil det i praksis være snakk om store arealomdisponeringer. Dersom dyrket mark og dyrkbar mark skal inngå i naturreservatet, vil det kreve omfattende endringer i forskriften slik at hensynene til framtidig drift av jordbruksarealene ivaretas».

Fylkesmannens kommentar til innspill fra Karl-Oskar Fosshaug:

Fylkesmannen mener at det er ønskelig å få med hele det aktuelle arealet for vern, også det arealet som er dyrkbart for å få med areal av viktig skogtyper som er lavtliggende i terrenget, da vern av skog i lavereliggende områder (mellomboreal vegetasjonssone) er en uttalt mangel i skogvernet i Troms. Også høybonitetsskog og for rik sumpskog er det mangel i skogvernet i Troms. For arealet som er inntegnet i AR5 som Fulldyrka jord viser vi til kommentaren til innspillet fra Vilhelm Kjelsvik over.

Fylkesmannens kommentar til innspill fra Norsk Bergindustri

Fylkesmannen har undersøkt ulike geologiske kart uten å finne at det forekommer spesielle geologiske verneverdier i området. Vi har ikke fått utført spesiell undersøkelse med hensyn til geologiske forekomster i forbindelse med frivillig skogvern. Vi viser til at direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ikke har merknader til forslaget om utvidelse av verneområdet.

Samiske interesser

Fylkesmannen henvendte seg til Sametinget og til berørt reinbeitedistrikt forut for oppstartsmelding. Oppstartsmeldingen ble i tillegg sendt til samiske organisasjoner. Det har ikke framkommet ønske om konsultasjon på det nåværende tidspunkt eller nedsetting av arbeidsgruppe. Sametinget har bedt om lengre høringsfrist for å kunne se på uttalelser fra de ulike samiske organisasjonene før de uttaler seg. Fylkesmannen har innvilget Sametinget en lengre høringsfrist.

E. Verneplanens omfang

Utvidelsesforslaget er på 255 dekar på gnr 22 bnr 6. Av dette er 6,4 dekar i AR5 oppført som Fulldyrka mark. Utvidelsen gir omfatter inndekking av mangler i vern av løvskogstyper i Troms, og mangler av vern i lavtliggende områder og på høy bonitet. Se punkt F, Verneinteresser.

F. Faktaark natur i utvidelsesområdet

- Kommune: Bardu
- Fylke: Troms
- Vernekategori: Naturreservat
- Areal: Utvidelse med 255 dekar
- Høyde over havet: ca. 120 – 500 mo h
- Vegetasjonsgeografisk region: Mellomboreal, nordboreal og lavalpin

Områdebeskrivelse for utvidelsesarealet: Utvidelsesarealet er del av ei sørvestvendt løvskogskogli under en bratt fjellskrent og ligger ca. 9 km øst for Setermoen i Bardu kommune. Arealet ligger sørøst for de to andre delene av eksisterende Blåberget naturreservat/Geavstuoaiivi luonddumeahcci.

Geologi: Berggrunnen er hovedsakelig kvartsfyllitt og kvartsglimmerskifer, med soner av kalkspatmarmor og av kvartsitt i øvre del av utvidelsesområdet. Ras fra brattberget ovenfor skogen danner renner med kampesteiner og mindre stein

Vegetasjon, skogstruktur og påvirkning: Vegetasjonen er i hovedsak løvskog, med gråor-heggeskog liskog i nedre del, lenger opp er det høgstaudebjørkeskog med en del silkeseljer, og en del død ved. Skogen er dels åpen på grunn av ras av stein fra berget ovenfor. Skogen har ulik alder, både gammel og ung. Undervegetasjonen består i nedre del stort sett av bregnen av strutseving, lenger opp også av mange varmekjære planter dels på sin nordgrense. Rikmyrsarter opptre i myr i nedre del og i kalkbergarter i øvre. Potensialet for sopp og lav på gamle trær og død ved er stort. En registrert rødlistet art er funnet.

Verneinteresser: Utvidelsesarealet vil øke areal av skogtyper som mangler tilstrekkelig vernet areal i Troms (NINA Evaluering av norsk skoger i 2016). De peker blant annet på gråorheggeskog i lisdier, kalkbjørkeskog, gamle boreale lauvskoger og høgstaudebjørkeskog, samt andre skogtyper på høy/svært høy bonitet og på produktiv mark i mellomboreal vegetasjonssone. Det er underdekning av vern av høyproduktiv skog og lavtliggende skog i mellomboreal vegetasjonssone i Troms. Utvidelsesområdet er i hovedsak høyproduktivt og ligger delvis i mellomboreal vegetasjonssone. Skogene innehar en god del død ved som er bosted for nedbryterarter av sopp, lav og insekter. Fugler liker også gammel skog. Det er og yngre skog som følge av ras. Varmekjære plantearter er vanlige som skogsvinerot, kranskonvall, trollbær, trollurt, linesle, ormetelg, og bringebær. I berget ovenfor skogen vokser flere kalkkrevende arter som rødflangre. Fuglelivet er rikt med mange sørlige arter som hagesanger, gråfluesnapper, gransanger og gjerdesmett hekker i området.

Litteratur naturverdier

- NINA 2004: Rike løvskoger i Troms. En presentasjon av utvalgte lokaliteter» Foreløpig rapport til Fylkesmannen i Troms. Unntatt offentlighet pga rødlistede fuglearter. Norsk institutt for naturforvaltning. Red. Karl Birger Strann. Vigdis Frivoll, Trond Johnsen, Hans Tømmervik 114s

- Strann, K.-B., Frivoll, V., Iversen, M., Tømmervik, H & Johnsen, T. 2005. Biologisk mangfold. Bardu kommune – NINA Rapport 58. 147 pp.
- Naturkonsulentent v/ Granmo A. 2005: Flora- og vegetasjonsundersøkelser i ni løvskogsområder i Troms. Rapport til Fylkesmannen i Troms 23. s.
- <http://borchbio.no/Narin/>. Lokalitetsdatabase for skogområder. BorchBio AS. 2006: Blåberget ***. 9 s. inkludert kart og fotos. Undersøkt av Tom Hellig Hofton, Jon Klepsland og Dagfinn Svalastog 6. – 7.09.2006.

G. Skogbruksopplysninger:

Utvidelsesarealet er på 255 dekar der mer enn 50 % har høy bonitet. En mindre del har middels bonitet og en del har uproduktiv skog. Øverst er det bratt berg. Området består av løvskog, bjørkeskog og gråorskog, samt noe sumpskog dels med svartvier.

H. Andre interesser

Området ligger innenfor reinbeitedistrikt Hjerttind/Altevanne/Fagerfjell. Det er ikke oppgitt noen installasjoner, beiteområder eller trekkveger på reindriftskart for området. Det går flyttelei for rein ned gjennom Tverrelvdalen på begge sider av elva, og opp til fjellet Blåbergnesen, nærmest ca 1 km øst for grensen til utvidelsen.

I kart AR5 og i høringsuttalelse har det framkommet at det foreligger et tidligere fulldyrka areal på 6.4 dekar innenfor området. Videre er det et større areal med dyrkbar jord (skogkledd, og åpnere) innenfor de flatere områdene opp til ca kote 160. Det 6.4 dekar store arealet med tidligere fulldyrka jord, var i 2005 gjengrodd med en eng av den store bregnen strutseving og av bringebærbusker etter at gården Fagerheim var nedlagt. Fra Karl Oskar Fosshaug i Bardu Sau og geit, kom det innspill om at arealene med dyrkbar jord bør kunne dyrkes opp.

I. Planstatus:

Kommuneplanens arealdel (2018 – 2030):

- Formålet LNFR: Landbruk – natur – friluftsliv – reindrift favner hele arealet for utvidelsen.

I tillegg inngår 2 hensynssoner:

- Hensynssone Naturmiljø og biologisk mangfold: H560_14 «Blåberglia». Omfatter det meste av arealet som ble naturfaglig kartlagt, verdisatt til verdi A (svært viktig) som Gammel løvskog. I arealdelen utelates området med 6,4 dekar fulldyrket jord fra hensynssone H560_2
- Hensynssoner Landbruk: H510_2 «Bardujord». Av verneforslaget omfattes arealet på 6,4 dekar avsatt som Fulldyrka jord, og arealet nedenfor dette med skog og myr.
- Deler av området er avmerket i AR5 ressurskart som Dyrkbar jord, og som Fulldyrket jord.

I Naturbase inngår deler av et Kartlagt friluftsområde FK00007041 kalt «Bardujord – Tverrelvdalen» i verneforslaget i sør. Det er verdisatt til B (Viktig), nærfriluftsområde, og strekker seg langt oppover Tverrelvdalen til Påvemoen.

J. Verneforskrift

Gjeldende verneforskrift av 1.12.2017 var tenkt å gjelde også for utvidelsen av Blåberget naturreservat/Geavstoaiivi luonddumeahcci. Fylkesmannen foreslår en endring i § 7 i verneforskriften.

Det er tenkt en tilføyelse i § 7 l) og n) som gir hjemmel til å kunne gi tillatelse til skjøtsel av et kartfestet 6.4 dekar stort område beskrevet som Fulldyrket jord innenfor utvidelsen. Ut over dette er gjeldende verneforskrift tenkt å gjelde også for utvidelsen. Miljødirektoratet vil utarbeide en endringsforskrift om inkluderer nytt areal og nytt gårds- og bruksnummer gnr 22 bnr 6, samt eventuelt endringen i § 7 l) og n) som foreslås for 6.4 dekar.

K. Høringsforslaget (kart og tilføyelse i § 7 l) og n) i verneforskriften)

Høringsforslaget består av vernekartet som viser avgrensning av forslaget til utvidelse av Blåberget naturreservat/Geavstoavvi luonddumeahcci i Bardu kommune med 255 dekar, på eiendommen gnr 22 bnr 6 i Bardu kommune. Høringsutkastet består i tillegg av forslag om endring i verneforskriften ved tilføyelse i § 7 l) og n). For øvrig foreslås gjeldende verneforskrift av 1.12.2017 å gjelde.

§7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

l) Nødvendig motorferdsel knyttet til aktiviteter nevnt i § 7e, f, i, m og n.

n) Skjøtsel av et areal på 6.4 dekar som et åpent kulturlandskap med beite eller slått. Arealen er vist på vernekartet.

L. Saksgang etter høringen

Etter høring vil Fylkesmannen sammenfatte og vurdere innkomne uttalelser til avgrensningen og til forskriftens § 7 l) og n) og gi sin tilrådning til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet forbereder saken for Klima – og miljødepartementet (KLD). KLD sørger for sentral behandling og fremmer saken for Kongen i statsråd som eventuelt vedtar utvidelsen av naturreservatet. Høringen og behandlingen i Miljødirektoratet og departementet kan innebære at det blir gjort enkelte mindre tilpasninger i verneforslaget.

Høringsuttalelse kan gis til Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Statens hus, 9815 Vadsø, eller som elektronisk post til fmtfpost@fylkesmannen.no, eller via Fylkesmannens hjemmeside med egen knapp for høringer. Frist for å gi uttalelse er **mandag 1. juli 2019**. Sametingets frist er 9. august, de best da sende kopi til Miljødirektoratet.